

Mourning for Yerushalayim in 2015: Tisha B'Av 5775

Sponsored By: Saul and Rebeca Lubetski & Jay and Noa Zwiebel

Presented By: Yeshiva University's Center for the Jewish Future

(1) עלי שור (ח"ב עמ' ת"א-ת"ב)

אדמו"ר אמר על זה דבר עמוק: "ישנם מועדים של קירוב – שלש הרגלים – וישנו מועדים של ריחוק, וזהו ט' באב ... ר"ש בן חלפתא אומר: אמר הקב"ה לירושלים על הבאתי את כל המשפטים הללו? בשביל שאמרת לא חטאתי ... זה היה מצב הדור לפני חורבן הבית. אך בבוא החורבן נפקחו עיניהם והכירו את עצמת ריחוקם, ועל הכרת הריחוק הזה קבעו מועד של ריחוק ... כשאר אדם עומד על עצמת ריחוקו ממנו ית' הוא מבחין: אמנם רחוק, אבל יחס יש כבר בין בינו לבין בוראו ... הוא מצטער על הריחוק, אבל הוא עמד על האמת, ונקודת האמת הזאת כבר מקרבתו אליו ית'.

(2) גמ' בבא בתרא (ס:)

ת"ר כשחרב הבית בשניה רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין, נטפל להן ר' יהושע אמר להן בני מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח ועכשיו בטל, נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח ועכשיו בטל?! אמר להם א"כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות ... פירות לא נאכל שכבר בטלו בכורים ... מים לא נשתה שכבר בטל ניסוח המים! שתקו, אמר להן בני בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה ...

(3) ט"ז (אר"ח סי' קפ ס"ק ג)

בב"י ב' טעמים ... וטעם ב' בשם ר' שמחה, לפי שפעם אחד הגיע אחד לברכת בונה ירושלים ונזכר חורבן הבית ותקע סכין בבטנו, ע"כ נהגו לסלקו בשעת ברכה.

(4) הרב מאיר ברלין (בר אילון), "דברי פתיחה" – אנציקלופדיה תלמודית (טבת תש"ז)

ימי עצב ויגון הם הימים אשר בהם מופיע הכרך הראשון של ספר הזה, קול דמי אחינו הניגרים באדמת מדינות אירופה עדיין צועקים אלינו ולא נותנים לנו מנוח. ואיך תערב לנו שמחה, לו גם שמחה של תורה, בעת קברות אחים ואחיות לרבבות ולרבי רבבות ... רב היגון מן הנחמה ואעפ"כ לא נעלים עינינו מן המעט אשר נשאר לנו לפליטה ... אם נחרבו ערים וקהלות בארצות לא לנו, מן הדין אשר אחרות תיבנינה תחתיהן ברשותנו אנו. אם נשבתו בתי כנסיות ובתי מדרשות ... נגזרו מארץ החיים אדירי התורה ותלמידים בני גמ' וסברא, ראוי לנו להקים ... ממלאי מקומם ותופסי כסאות וספסלים כמותם. ואם שליש העם היהודי חדל להיות, חובתנו כי כל אחד מן הנשארים יקלוט בתוכנו יהדות ... פי שלשה ... אף ספרים רבים ... מהם גם כתבי יד, כלו ואבדו, ע"כ יש ערך כפול לספרים החדשים המופיעים בתקופה זו.

(5) ספורנו (דברים יד:א)

בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו. שאין ראוי להראות תכלית הדאגה והצער על הקרוב המת כשנשאר קרוב נכבד ממנו במעלה ובתקות טוב, לפיכך אתם בנים לה' – שהוא אביכם קיים לעד אין ראוי שתדאגו ותתאבלו בתכלית על שום מת

(6) אמרי חיים (עמ' של"ו)

וביאר מו"ר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (ע"פ הספורנו) ... כל זה בפטירת שאר קרובים, אבל כשנפטר הרב שלימדו תורה הרבה, ואז נתמעטה קירבת ה' שהרב קירב את התלמיד לעבודת ה', הן בהבנה עמוקה בתורה, הן בהנהגות, בכך יש היתר להצטער הרבה עד כדי שריטה, כיון שהשריטה היא לא מחמת הצער על פטירת הגוף, אלא על חיסרון הקירבת ה' שהשפיע הרב לתלמידו, שלחסרון זה שנוצר בפטירת הרב אין השלמה ותיקון

(7) האדמו"ר מצאנז (דברי הספד להגרמ"ש שפירא)

שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו (גמ' ר"ה יח:), ואילו במדרש (איכה רבה א:לז) מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מחורבן בית המקדש ... הסתלקות כל צדיק הירא ועובד את ה' ... שקולה כשריפת בית אלקינו, אך יש צדיק המרביץ תורה ומעמיד לגיונות של תלמידים ... הוא ממשיך את קדושת התורה, ופטירת אדם כזה הוא יותר מחורבן בית המקדש, כי תורתו היא "תורת חסד". איזו היא תורת חסד, תורה שמלמדה לאחרים

(8) תשובת הגאונים – שערי תשובה (סי' קעח)

אלין עשרה מילי דחסידותא דהוה נהיג בהו רב, ובתריה לא יכילו כולהון שמעיה לאחזוקי בהון, וכל חד וחד מנהון אחזיקו בחדא מנהון ...

(9) ויקרא רבה (לה:א)

אם בחקותי תלכו, הדא הוא דכתיב (תהלים קיט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך ... חשבתי ברכות חשבתי קלות, ברכות מאל"ף ועד ת"ו, קלות מן ו"ו ועד ה"א, ולא עוד אלא שהן הפוכות

(10) לתורה ולמועדים (עמ' 224-223)

התופעות המתגלות בעולם יש שהן באות בדרך אל"ף ב"ת, ויש שהן מופיעות בדרך תשר"ק. כלומר: יש שהאב והתולדה, הסביה והמסובב באים בהדרגה ובסדר מסודר לעין כל רואה, ויש שבשעת מעשה אין אנו רואים כלל את מה שעתידי להתרחש מתופעה זו או אחרת, אלא שלאחר זמן מתבררות לנו למפרע המטרה והכוונה ... הברכות הגלויות הן בסדר אל"ף ב"ת ... אבל התוכחה באה בסדר של תשר"ק ... גם כן הא"ב אלא שהן הפוכות, להורות שאע"פ שבשעת מעשה נדמה לנו שתוכחה היא זו, אבל לאחר זמן נתברר שכל אלו היו ברכות.

(11) אש קודש (עמ' קע"ט)
הבכיות והצער שהאדם מצטער לעצמו לבדו על צרותיו יש שנשבר ונופל מהם עד שאינו יכול לעשות מאומה, והבכיות שבוכה עם הקב"ה יחד מחזיקים אותו, בוכה ומתחזק, נשבר ומתאמץ ללמוד ולעבוד

(12) איכה רבה (א:לג)
"כָּל הַדָּרָה אֵלּוּ הַתִּינוּקוֹת. אִ"ר יְהוּדָה בֵּא וְרָאָה כִּמָּה חֲבִיבֵינוּ תִּינוּקוֹת לִפְנֵי הַקֶּבֶ"ה, גַּלְתָּה סִנְהֶדְרִין וְלֹא גַלְתָּה שְׂכִינָה עִמָּהֶם, גְּלוּ מִשְׁמֵרוֹת וְלֹא גַלְתָּה שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְכִיּוֹן שִׁגְלוּ תִּינוּקוֹת גַּלְתָּה שְׂכִינָה עִמָּהֶם, הֲלֹא הוּא דְכָתִיב "עוֹלָלֶיהָ הִלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָר" מִיד 'וַיֵּצֵא מִבֵּית צִיּוֹן כָּל הַדָּרָה"

(13) דרש משה (דרוש כ"ט)
בבית א' נתגלה עונם [יומא ט ב], פי' שגם הם ידעו שהם חוטאים ופושעים ... ולכן נתגלה קצם, שכיון שנענשו בגלות ויסורין, שבו בתשובה ... אבל גלות שני שהוא על שנאת חנם ... שלא נתגלה עונם, פי' שאינם מבינים שהם חוטאים, כי כל א' חושב שהוא צדיק בריבו ובדין הוא שונאו ... ועוד כועס על מי שאינו כמותו וכדומה מכל הדרכים השונים ומשונים, לכן לא כ"כ בנקל ישוב בתשובה ... אבל גלות ב' שהוא על שנאת חנם שהוא שיטה בטעות צריך גלות רב

(14) קובץ אגרות החפץ חיים (בני ברק תשמ"ו – מכתב קמ"ה)
צר לי מאד ממה שנתרבה המחל' בישראל, והוא מה שנתחדש מדי יום ויום ... והכל בפרהסיא ע"י שמדפיסים גליונות הרבה לכל צד ... זה פונה ומרבה חתימות לצד שלו ומבזה לצד שכנגדו וזה להיפך (וראיתי לא' שכ' "כל המרבה בחתימות הר"ז משובח", ואני אומר: "שכל המרבה הוא מרבה מחל' בישראל" ... ומאד צר לי שגם על ארצינו הקדושה הצליח מעשה שטן, וגם היא נפלה ברשת המחל', ולא אדע מי התיר להם עון לשון הרע ועון מחל' שהוא עון גדול ונורא

(15) רבינו יונה (אבות הי"ב)
כמו שאמרו חכמי המוסר השכל מתנה והמוסר קנין [ספר תיקון מידות הנפש (הקדמה)] ... וההרגל על כל דבר שלטון"

(16) רמב"ם (יסודי התורה פ"ה ה"א-ב)
א' כל בית ישראל מצווין על קידוש השם הגדול הזה, שנאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ומוזהרין שלא לחללו, שנאמר "ולא תחללו את שם קודשי". כיצד, בשעה שיעמוד גוי ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצוות האמורות בתורה או יהרגנו, יעבור ואל ייהרג ... ואם מת ולא עבר, הרי זה מתחייב בנפשו. ב' במה דברים אמורים, בשאר מצוות חוץ מע"ז, וגילוי עריות, ושפיכות דמים. אבל שלוש עבירות אלו, אם יאמר לו עבור על אחת מהן או תיהרג ייהרג ואל יעבור.

(17) איכה רבה (א:כד)
מעשה באשה אחת שהיתה בשכונתו של רבן גמליאל והיה לה בן תשחורת ומת והיתה בוכה עליו בלילה, והיה רבן גמליאל שומע את קולה, והיה נזכר חורבן בית המקדש, והיה בוכה עמה עד שנשרו ריסי עיניו ...

(18) פלגי מים (הקדמה) להגרי"מ מליסא
וזוהו כ"כ כוונת המדרש, כי כשהחשיבות של ישראל היה ביתר שאת מכל האומות, לכך אמר עליהם משה כשראה אותם בשלוותן בלשון איכה, ואח"כ כשחטאו ומלבד אשר בערכם אף החטא הקל יחשב גדול, הרבו לעשות פשעים גדולים יותר על כל האומות עד שהתנבא ישעיה ... ולכך היה עונשם גדול לאין תכלית עד אשר התנבא ירמיה כשראה ניוולם ...

(19) כוזרי (ב:כג-כד)
(כג) אמר הכוזרי: אם כן אתה מקצר בחובת תורתך, שאין אתה משים המקום הזה מגמתך ובית חיך ומותך, ואתה אומר "רחם על ציון כי היא בית חיינו" ... אני רואה שהשתחיתך וכריעתך נגדה חנף או מנהג מבלתי כונה. וכבר היו אבותיכם הראשונים בוחרים לדור בה יותר מכל מקומות מולדתם, ובוחרים הגרות בה יותר משהיו אזרחים במקומותם ...
(כד) אמר החבר: אכן מצאת מקום חרפתי מלך כוזר [הרבשתי מלך כוזר] כי אמנם חטא זה הוא אשר בגללו לא נתקם היעוד אשר יעד האלוה לביית השני ... כי כבר היה הענין האלוהי מזמן לחול כאשר בתחלה אלו היו מסכימים כלם לשוב בנפש חפצה, אבל שבו מקצתם נשאר רבם וגדוליהם בבבל, רוצים בגלות ובעבודה – שלא יפרדו ממשכנותיהם ועניניהם ... ונתן להם כמצפון לבם, ובאו הענינים מקצרים מפני קצורם. כי הענין האלקי איננו חל על איש אלא כפי הזדמנותו לו, אם מעט מעט, ואם הרבה הרבה ... ואין דבורנו "השתחו להר קדשו", "השתחו להדם רגליו", "המחזיר שכינתו לציון" וכו' אלא כצפצוף הזרזיר כי בלא כונת הלב אנו אומרים דברים אלה וזולתו, כאשר אמרת בצדק מלך כוזר:

(20) מהר"ל – נצח ישראל (פ"ד)
ויש לך לשאול, למה חרב בימה"ק ראשון בעוון אלו ג' עוונות ואילו מקדש שני בשביל שנאת חנם? ואין לומר שהיה זה במקרה ... כי מקדש ראשון הייתה השכינה ביניהם ... ולפיכך [ה]חורבן שלו כאשר לא היה ראוי שתשרה שכינה ביניהם, והיינו כשטימא את בית המקדש ... ואלו ג' חטאים נקראו טומאה, ולפיכך בשביל אלו ג' טומאות חרב הבית ... אבל מקדש שני, שלא הייתה השכינה שורה בו כמו במקדש ראשון ... מעלת מקדש שני היה מחמת ישראל עצמם. ודבר זה ברור, כי ישראל הם מתאחדים ע"י בימה"ק ... שלא היה פירוד וחילוק בישראל ... ומפני כך נחרב הבית בשביל שנאת חנם, שנחלק לבבם והיו מחולקים, ולא היו ראויים למקדש, אשר הוא התאחדות ישראל. ופירוש פשוט הוא.

(21) זכרון שמואל (תשעה באב – דרוש ב')
ענין מועד הוא התקרבות לה' – דיש התקרבות ע"י שמחה ויש לפעמים התקרבות לה' ע"י בכי והספד, אבל הכל הוא עכ"פ התקרבות לה', ויום זה הוא מועד ... הבימה"ק ששם שרתה שכינה בקביעות ... תכלית הבריאה ... אף קודם שנברא העולם, ואף זה נתן השי"ת להציל הבן היחיד שלו כביכול, ואז נתגלה שישראל הם הדבר היקר ביותר אצל השי"ת – אפי' יותר מבימה"ק